

NATUURHISTORISCH MAANDBLAD

Orgaan van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg.

Hoofredactie: G. H. Waage, Prof. Pieter Willemsstraat 41, Maastricht, Telefoon 3605. **Mederedacteurs:** Jos. Cremers, Looiersgracht 7, Maastricht, Tel. 2294. **Dr. H. Schmitz S. J.**, Ignatius College, Valkenburg (L.), Telef. 35. **R. Geurts**, Echt. **Penningmeester:** ir. P. Marres, Villa „Rozenhof”, St. Pieter-Maastricht, Postgiro 125366 ten name v.h. Nat. hist. Gen., Maastricht. **Drukkerij v.h. Cl. Goffin**, Nieuwstr. 9, Tel. 2121.

Versijnt **Vrijdags** voor de Maand. Vergad. van het Natuurhistorisch Genootschap (op den eersten Woensdag der maand) en wordt aan alle Leden van het **Natuurhistorisch Genootschap in Limburg** gratis en franco toegezonden. Prijs voor niet-leden f 6.00 per jaar, afzonderlijke nummers voor niet-leden 50 cent, voor leden 30 cent. Jaarl. contributie der leden f 3.50. Auteursrecht voorbehouden.

INHOUD: Aankondiging Maandelijksche Vergadering op Woensdag 6 Oct. a.s. — Nieuwe leden. — Verslag van de Maandelijksche Vergadering op Woensdag 4 Aug. 1937. — Verslag van de Maandelijksche Vergadering op Woensdag 1 Sept. 1937. — **Walther Horn.** Ueber eine neue Rasse der *Cicindela hybrida* L. aus Portugal. — **A. De Wever.** *Barbarea intermedia* Bor. — **W. A. Visser.** De stratigrafische verspreiding der Foraminiferen in het Limburgsche Senoon. (Vervolg). — **Robert Leruth.** Exploration biologique des cavernes de la Belgique et du Limbourg hollandais. (Suite). — **J. P. v. Lith.** Eenige zeldzame bijtjes uit Zuid-Limburg. — **Waage.** Boekbespreking.

DE MAANDELIJSCHE VERGADERING

zal plaats hebben op **Woensdag 6 Oct. a.s.**
's namiddags te 6 uur precies in het Museum.

NIEUWE LEDEN.

J. P. van Lith, Hillegaersberg straat 45, Hillegaersberg; A. M. J. Evers, Adelaarsweg 69, Amsterdam N.; A. G. Blanken, Platielstraat 7, Maastricht; A. A. J. Stols, O. L. Vrouwe Plein 23, Maastricht.

VERSLAG VAN DE MAANDELIJSCHE VERGADERING OP WOENSDAG 4 AUGUSTUS 1937.

Aanwezig: Mej. J. Sondeyker en de heeren: Jos. Cremers, Fr. v. Rummelen, L. v. Oppen, J. Schulte, P. v. d. Linden, J. Visser, Gh. Prick, Br. Christoforus, L. Grégoire, D. v. d. Gugten, D. v. Schaik, W. Petit, J. Rijk, J. Maessen, L. Grossier, H. Schmitz, Edm. Nijst en G. Waage.

De Voorzitter opent de vergadering met een woord van welkom, speciaal aan het adres van Pater Schmitz, die na zijn verblijf in Ierland weer in Limburg is teruggekeerd.

De heer **Waage** doet de volgende mededeelingen aan de hand van verzameld en aanwezig materiaal.

De Chineseesche wolhandkrab,
Eriocheir sinensis.

De Chineseesche wolhandkrab kwam oorspronkelijk alleen maar voor in de rivieren en kustwateren

van het vaste land van O. Azië, in de gematigde en koelere zônes, vooral in het stroomgebied van de Yang-tse-Kiang. In 1912 werd het dier voor het eerst geconstateerd in Duitschland in den Aller, een zijrivier van den Wezer. Men neemt algemeen aan, dat het dier naar W. Europa is vervoerd in ballasttanks van schepen, varende tusschen O. Azië en W. Europa. Na 1925 nam het aantal gevangen exemplaren sterk toe en zoo werd in 1929 bij Freiburg in den beneden Elbe in één nacht in een fuik 500 kg wolhandkrabben en in 1931 werden er in dit riviergedeelte een millioen stuks in totaal gevangen.

In ons land werd de aanwezigheid van deze krab voor het eerst geconstateerd in 1931. In den zomer en het najaar van 1931 werden er verschillende exemplaren gevangen in het westen van Groningen en het noord-westen van Friesland. Weldra kwamen opgaven binnen van nieuwe vangsten uit Zaandam, de Brielsche Maas, de Reeuwijksche plassen en den haven van Rotterdam. Waarschijnlijk is het oosten van Groningen vanuit den Dollard en Eems bevolkt, terwijl de kanalen rond de Lauwerszee waarschijnlijk via de kust zijn bereikt. Thans zijn de wolhandkrabben reeds in alle provinciën gesignaleerd, terwijl aangenomen wordt, dat de grootste bevolkingsdichtheid nog niet is bereikt. Over de wijze, waarop de verspreiding in ons land heeft plaats gehad, loopen de meeningen uiteen. Zijn de binnenwateren bevolkt door langs de kust getrokken dieren, of langs waterwegen, die met het Groningsche gebied in verbinding staan, of is de verspreiding in ons land per schip mogelijk geweest?

Hoe is nu de levensgeschiedenis van deze krab?

De larven komen uit het ei in water van betrekkelijk hoog zoutgehalte en de eerste ontwikkelingsstadia houden zich eveneens in dit milieu op. La-

ter trachten de larven in het binnenwater door te dringen en in het megalopa-stadium vindt men ze reeds ver van hun geboorteplaats. In het zoete water blijven de larven tot ze geslachtsrijp zijn. Gedurende hun oponthoud in het zoete water kunnen ze zeer groote afstanden afleggen. In den Elbe zijn ze 700 km stroomopwaarts aangetroffen. Zijn ze geslachtsrijp geworden, dan trekken ze in den herfst terug naar zee. De trekdrang is zeer groot en vaak wordt over land getrokken. In het mondingsgebied van de rivier vindt dan de paring plaats en weldra vindt men de eieren vastgehecht aan de vorkpootjes van het wijfje. Het volgende voorjaar komen de eieren uit. De oudere generatie gaat na het uitkomen der eieren meestal ten gronde, terwijl de jongen na 3 jaar geslachtsrijp zijn. De mannetjes verschijnen het eerst op de paaiplaats, terwijl ook het aantal aanwezige mannetjes grooter is dan dat der wijfjes. Het aantal eieren is gemiddeld 500.000.

Waar de wolhandkrab in grooten getale optreedt, is de schade voor de visscherij niet onbelangrijk door de vernieling der netten en het wegvreten van het aas. Ook door oeverbeschadiging, n.l. door het graven van gangen, is dit dier schadelijk.

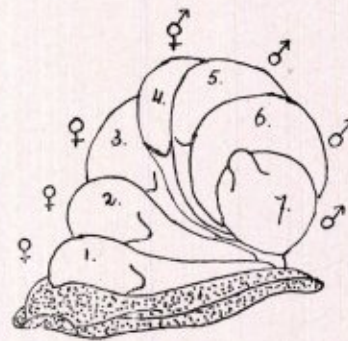
De bestrijding is niet gemakkelijk. Met chemische middelen is weinig bereikt. Biologische bestrijding is nog niet geprobeerd, al gaan zeer veel eieren ten gronde door schimmels. In Duitschland plaatst men bij stuwen, waar een zoo sterke stroom staat, dat de krab er niet tegen op kan, maar over land zijn doel tracht te bereiken, vanginrichtingen. Dit zijn goten van gegalvaniseerd ijzer, bovenaan zoo omgebogen, dat de dieren er niet uit kunnen, maar de goot moeten volgen. Op enkele plaatsen kunnen de dieren de goot verlaten, maar tuimelen dan in bakken, waaruit ze niet meer kunnen ontsnappen. Niettegenstaande de enorme hoeveelheden krabben, die werden gevangen, neemt de bevolkingsdichtheid nog niet af. In Nederland is deze vangmethode ook toegepast, maar met weinig succes. Sterke stroomingen ontbreken in onze belangrijke binnenwateren. Mogelijk, dat men deze vangmethode eventueel wel kan gebruiken in de gekanaliseerde Maas. De bestrijding door electrischen stroom schijnt, afgezien van de hooge kosten, in de praktijk niet door te voeren, daar de wolhandkrab weinig gevoelig is voor electriciteit.

In China wordt de wolhandkrab als lekkernij gegeten en in Duitschland verwerkt men hem tot conserven. In ons land wordt het dier wel gebruikt als voedsel voor varkens en pluimvee, terwijl ook sommige pelsdierkweekerijen wolhandkrabben als voer gebruiken.

Spartina Townsendii het z.g. Slijkgras, dat in Zeeland op de slikken is uitgezet door toedoen van Prof. Lotzy en dat nu groote oppervlakten bedekt, wordt getoond. Door den stevigen, bijna vertikaal groeienden wortelstruik, het rijke wortelgestel, de weelderige uitstoeling en den snellen opwaartschen groei, waar dit noodig is, is het in staat, om het slib vast te houden. Het eigenaardige is,

dat de vaargeulen, tusschen de aanslibbingen niet ondieper er door worden, maar dat de modderbanken eerder verhoogd worden dan vergroot. Zoo kunnen dus nieuwe polders ontstaan. Waar deze *Spartina*-soort vandaan is gekomen, weet men niet. Verwanten zijn uit Amerika naar Europa gekomen op een ons onbekende wijze. Mogelijk is *Townsendii* als mutant uit een dezer vormen ontstaan.

De pantoffelslak, slipper of *Crepidula fornicata* is met oesters vanuit Amerika, via Engeland in de Zeeuwsche oesterputten terecht gekomen en heeft zich daar na 1927, sterk vermenigvuldigd, zoodat de putten, die ik te Ierseke bezocht, vol met dit weekdier zaten. Het is een ruimte- en voedselparasiet van de oester en daardoor zeer onschadelijk. Heel eigenaardig is de voortplanting. Het dier is n.l. eerst een mannetje en brengt dus spermatozoiden voort, terwijl dan geleidelijk in het spermatozoiden produceerende orgaan eicellen optreden, zoodat het dier nu hermaphrodiet is. Het aantal eicellen neemt toe, de spermatozoiden verdwijnen en het dier is nu een wijfje. De mannelijke dieren zijn kleine, vrij bewegende dieren. Zij geven de vrije levenswijze op en beginnen een vastzittende leefwijze, wat gepaard gaat met verande-

ring in een vrouwelijk dier. Een tweede, derde en meerdere hechten zich vast aan het onderliggende dier en zoo ontstaan rijen aaneengesloten slakken, waarvan de onderste en grootste wijfjes zijn, de bovenste en kleinste mannetjes, terwijl de tusschen liggende dieren tweeslachtig zijn. De bovenaanzittende mannetjes bevruchten de onderste wijfjes.

Pater Schmitz doet de volgende mededeelingen :

1. Over slaapholten van den Boomkruiper (*Certhia*).

Overall in Ierland, waar *Wellingtonia's* aangeplant zijn, heeft de Boomkruiper de gewoonte, om in de zachte schors van deze boomen eigenaardige uithollingen te maken, waar hij den nacht in doorbrengt. Dergelijke „roosting holes”, zooals ze daar genoemd worden, werden voor het eerst in 1923 ontdekt en in „Irish Naturalist” Vol. 32 p. 1—2 door Nevin H. Foster beschreven. Later zijn ze ook in Engeland gevonden. Grondig onderzocht werden deze slaapholten en slaapgewoonten vooral

in de laatste jaren door den Ierschen ornitholoog G. Kennedy S. J., dien ik in Dublin heb leeren kennen. Father Kennedy vond in het noviciaat der Iersche Jezuïeten in Emo Park nabij Portlinton een bijzonder geschikt terrein voor zijn waarnemingen. Immers, daar wordt een oude oprijlaan aangetroffen, die uit niet minder dan 82 Wellingtonia's bestaat ($1\frac{1}{2}$ km lang, in 1856 aangelegd). In 39 van de 82 boomen vond F. Kennedy 72 slaapholten, en het was niet moeilijk, vooral gedurende de wintermaanden om de slapende vogels — soms 15 op een avond — in hun houten bedje gade te slaan en bij magnesiumlicht te photographieren. Ik zelf heb Emo Park ook in Juli l.l. bezocht en met toestemming van den Superior Father J. Deevy S. J. een stuk schors met zoo'n slaapholte laten uitzagen en voor ons Museum medegenomen. U ziet, dat het vogeltje een van de natuurlijke diepe voren, die in de schors van oudere boomen steeds aanwezig zijn, benut heeft, om in het bovenste gedeelte ervan een uitholling te maken van nagenoeg cirkelvormigen omtrek, breed en diep genoeg om zijn lichaam daarin te bergen. Uit de publicatie van Father Kennedy (Roosting habits of the Tree-Creeper, in British Birds Vol. 30 Nr. 1 p. 2—13, pl. I, 1936) haal ik nog het volgende aan: De vogel gaat zeer vroeg ter ruste, van 1 tot 14 minuten na zonsondergang, terwijl 't Roodborstje en andere vogels nog zingen. Hij neemt in de holte plaats en buigt zijn kopje naar beneden, zoodat er niets meer van te zien is; de staart, die in de holte geen plaats vindt, wordt tegen de schors geperst. De veeren van den rug worden opgericht gelijk de stekels van een egel, en bewegen bij den zachtsten wind. Zoodra hij ingeslapen is wordt de Boomkruiper ook door felle belichting niet wakker, terwijl hij bij kloppen tegen den boom, ook op ver van hem verwijderde plaatsen onmiddellijk ontwaakt en wegvlucht. 's Morgens ziet men hem 14 tot 5 minuten voor zonsopgang vanzelf wakker worden; de eerste vijf minuten blijft hij nog in de holte en kijkt van daaruit rond, dan vliegt hij weg.

De hier beschreven slaapholten worden in Ierland en Engeland alleen maar in Wellingtonia's (*Sequoia gigantea* en *sempervirens*) aangelegd. De schors van alle andere boomen is voor den kleinen amateur-timmerman niet zacht genoeg. F. Kennedy vermoedt evenwel, dat 't vogeltje bij 't ontbreken van Wellingtonia's bij wijze van „Ersatz" oude half-vermolmden boomen opzoekt.

In Ierland deze feiten kennen leerende, dacht ik natuurlijk direct aan onze Limburgsche „Baumleuperkes" en — Wellingtonia's. Onze *Certhia*'s behooren weliswaar niet tot dezelfde soort (species of subspecies). Maar juist daarom interesseerde het mij te meer, na mijn terugkomst eens na te gaan, of onze Limburgsche *Certhia brachydactyla brachydactyla* ook reeds „ontdekt" heeft, hoe zacht de Wellingtoniaschors is en wat een prachtige gelegenheid tot 't uithollen van slaapholten zich daar voordoet. In 't park van 't Ignatiuscollege te Valkenburg zijn er boomloopers genoeg — er is ook een Wellingtonia. Maar daar

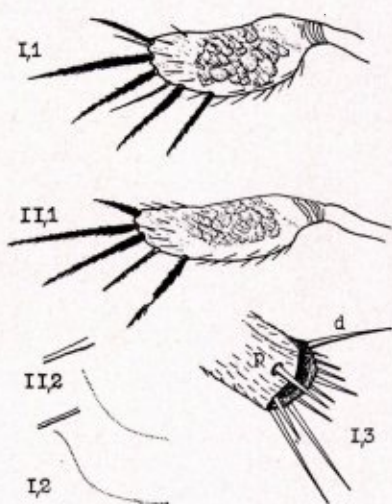
vond ik geen „roosting holes", en verwachtte die ook niet. Want deze Wellingtonia, die ook door de Wever in zijn „Lijst van wildgroeïende en eenige andere gekweekte planten in Limburg" genoemd wordt, is — te mooi! d.w.z. is een betrekkelijk jeugdig exemplaar — ik kende haar in 1898 als pas aangeplant klein boompje — en heeft nog takken tot aan den grond. Voor zulke Wellingtonia's voelen ook in Ierland de boomloopers niets. Maar in 't park van Aalbeek staat een veel oudere boom, tot 4—5 m boven den grond vrij van takken, en inderdaad, daar zag ik verleden week de mij uit het buitenland nu zoo wel bekende slaapholten, minder mooi uitgevoerd, in gering aantal, maar onmiskenbaar! Zooals de Superior van het klooster mij verzekerde, zullen belangstellende leden van ons Genootschap, die eens willen gaan kijken, gaarne worden toegelaten.

2. Over eene nieuwe Europeesche *Borophaga* (Diptera, Phoridae) *Borophaga* s. str. O'Kellyi n. sp.

Over de collectie Phoriden, die ik in Ierland heb bijeengebracht, zal ik hier niet uitweiden, ik ben ook met de determinatie van de ongeveer 1500 exemplaren nog niet gereed. Uit de litteratuur waren uit Ierland slechts 17 soorten bekend, die echter, zooals mij gebleken is, gedeeltelijk verkeerd gedetermineerd waren; een zeker aantal daarvan heb ik daar teruggevonden en bovendien meer dan honderd andere soorten, die derhalve nieuw zijn voor de „Irish list", enkele ook voor de wetenschap. Onder deze laatste is een nieuwe *Borophaga*, die eigenlijk al lang bekend was, maar niet als „goede soort". Bij Wood (Notes on British Phora, The Entomologist's Monthly Mag. (2) Vol. 23 1912 p. 96) lezen wij het volgende: „*H. femorata*. Among my five representatives of this species (all males) is one specimen that differs from the others in being distinctly larger, and in having a second large preapical bristle on the hind tibiae, placed at the end of the seam, besides several smaller bristles, in addition to the usual spurs, on the inner or posterior aspect of the joint. Mr. Collin tells me that he took a female of this variety, if variety it be, at Barton Mills (Suffolk), and that there are two males of it in Kowarz's collection."

Lundbeck zegt, waar hij *H. femorata* beschrijft (Dipt. Danica Vol. VI p. 171): „Posterior tibiae with strong apical spurs among which on the hind tibiae one dorsal may be present or wanting".

Beiden hebben niet gemerkt, of wellicht bij gebrek aan materiaal niet met voldoende zekerheid kunnen constateeren, dat *femorata*-exemplaren met een dorsale spoor aan de achterscheen ook nog door andere kenmerken constant verschillen van diegene, die deze spoor missen. Zooals uit bijgaande teekening blijkt, zijn de palpen bij I (t_3 met dorsale eindspoor) korter en breder, bij II (t_3 zonder dorsale eindspoor) smaller en langer. De vierde lengteader is bij I aan de basis zwak S-vormig gebogen, bij II geheel recht. Er zijn nog

andere kleine verschillen, die moeilijker te zien en voor determinatie-doeleinden onpraktisch zijn. Ik ben overtuigd, dat wij hier met twee nauw verwante soorten te doen hebben, met een „soortenpaar” zooals er onder de Phoriden meer voorkomen, bestaande uit een tweetal moeilijk te onderscheiden en daarom lang met elkaar verwarde species. Wat is nu de echte *femorata* van Meigen? en hoe moet de tweede soort heeten? Zou daarvoor *flavimana* Meig. in aanmerking kunnen komen? De typen van beide Meigensche soorten zijn niet in Parijs, maar volgens Th. Becker in de collectie v. Winthem in Weenen. Ik kon evenwel voor meer dan tien jaren, bij het bewerken der Phoriden van het Museum van Weenen, juist deze typen niet terugvinden (zie Revision der Phoriden, Berlin 1929 p. 13), hetgeen ik nu opnieuw betreurt. Volgens Becker (Die Phoriden, Wien 1901) is *flavimana* een synonym van *femorata* en heeft *femorata* aan de achterscheen 3—4 eindsporen. De originaalbeschrijvingen der twee soorten van Meigen geven alleen kleurverschillen op, die in het onderhavige geval feitelijk van geen belang zijn. Ik zie dus geen enkelen weg, om het hier optredende nomenclatorische probleem op te lossen en houd het voor het beste, de soort I, die naar het schijnt meer verbreid is dan II, *femorata* Meig. te noemen, met *flavimana* als synonym, en voor soort II een nieuwen naam in te voeren. Ik noem haar ter eere van mijn Ierschen collega, P. P. O'Kelly S. J. in Tullamore, die mij bij het Phoridenverzamen buitengewoon ijverig behulpzaam was en ook het exemplaar, dat ik tot Holotype bestemd heb (Achill Island, 3. VII 1937) buitmaakte: *Borophaga* s. str. *O'Kellyi* n. sp.

B. O'Kellyi schijnt in Engeland meer voor te komen dan *femorata* (zie boven, Wood). Verder heb ik de soort uit Duitschland (Silezie, Berlijn, Harzgebergte), Bovenooostenrijk en Finland, en ook 2 ♂♂ uit Valkenburg (Maart 1936).

3. *Ceroides subsessilis* Ill. f. n. sp.

Door den Zeer Eerw. Heer Rector Cremers werd ik verzocht, twee door den heer Maessen ge-

vangen op wespen gelijkende Syrphiden (Zweefvliegen) op naam te brengen. Behalve een verschil in grootte ziet men op 't eerste gezicht niet veel verschil, en toch behooren de dieren tot geheel verschillende subfamilies. Het grooter is een *Doros conopeus* Fabr. (Amby, 12. VI 1937), het kleinere een *Ceroides subsessilis* Illiger (Ulestraten, 6. VI 1937). Beide soorten zijn zeldzaam, en een goede aanwinst voor onze Museumcollectie, waar ze nog niet vertegenwoordigd waren. *Ceroides subsessilis* kon ik in de Nieuwe Naamlijst van Nederlandsche Diptera niet vinden, ook in geen der vijf supplementen; ze schijnt dus nieuw voor de Nederlandsche fauna.

4. Tenslotte toont Spr. enkele gedroogde planten uit Ierland, en wel in de eerste plaats kruisningen van *Primula officinalis* en *acaulis*, die nabij Tullamore in 't park van 't St. Stanislaus College niet zeldzaam waren, vooral in de buurt van een paar daar opgestelde bijenkorven. De bastaarden zijn forsche planten met de bloeiwijze van *officinalis* — dus niet „stengelloos” zooals *acaulis*; maar de afzonderlijke bloemen gelijken in grootte en citroengele kleur op die van *acaulis*. Vervolgens, uit hetzelfde park, takken van den beroemden „Gouden Regen” *Laburnum Adami*. Men moet dezen boom in natura gezien hebben, om het raadselachtige van dezen „entbastaard” ten volle te beseffen. Spr. kende vroeger alleen maar de beschrijving (en de mooie gekleurde plaat) in 't Bonner Lehrbuch der Botanik für Hochschulen, waar de takken met vleeschkleurige bloemen als periclinaalchimaeren, die met gele of purperblauwe bloemen als terugslag naar den stamvorm resp. van *Laburnum vulgare* en *Cytisus purpurea* uitgelegd worden. Het raadsel is daarmee evenwel niet opgelost. Dr. de Wever vertelde Spr., dat het voor het vermeerderen van *Laburnum Adami* door stekken onverschillig is, of takken met vleeschkleurige of gele dan wel purperblauwe bloemen daarvoor gebruikt worden. Volgens de Wever is er ook een fraai exemplaar van *Laburnum Adami* in 't park van Maastricht. Dit had wel verdiend om in 't artikel van Nico Boerma „Zeldzame boomen in het Stadspark van Maastricht” (vorig Maandblad blz. 83—84) vermeld te worden.

In Ierland bestaat er een z.g. fauna en flora lusitanica, d.w.z. bepaalde in het wild voorkomende planten en dieren, die aldus alleen maar in of in de buurt van Portugal aangetroffen worden. Daartoe behoort o.a. *Saxifraga umbrosa*, een algemeen bekende sierplant in onze tuinen. Een verrukkelijk gezicht vormen in sommige provincies van Ierland b.v. in Connemara (Westkust) de talloze heggen, uitsluitend bestaande uit *Fuchsia Riccartonii*, met haar prachtige rood en blauwe bloemen. De zachte Iersche winter maakt, dat deze Amerikaansche *Fuchsia* daar in de open lucht geen schade lijdt. De *Fuchsia*-heggen zijn even hoog en ondoordringbaar als onze Meidoornheggen. Ook uit andere landen met zacht klimaat afkomstige planten worden in Ierland veel gekweekt. Spr. zag prachtige exemplaren van den Steeneik, huizen-

hooge Yucca's of Dracaena's, dertig voet hooge boomen van *Araucaria imbricata* (monkey puzzle), die in Emo-park zelfs rijpe vruchten met kiemkrachtige zaden voortbrengen. Daartegenover staat, dat andere vruchten, b.v. druiven en perziken, in Ierland door gebrek aan warmte niet rijp worden!

De heer **Schulte** toont een fraaie foto van een bastaard tusschen leeuw en Siberischen tijger en vertelt iets uit zijn correspondentie met diverse Directies van Dierentuinen over deze bastaarden.

De Voorzitter sloot daarna de vergadering.

VERSLAG VAN DE VERGADERING OP WOENSDAG 1 SEPT. 1937.

Aanwezig de dames: Th. v. Schaik en A. Kemp-Dassen, benevens de heeren Jos. Cremers, H. Schmitz S.J., P. Overhage S.J., J. Beckers, Fr. v. Rummelen, D. v. Schaik, L. Grégoire, M. Mommers, J. Rijk, J. Maessen, L. Grossier, M. Kemp, H. Jongen, J. v. Oppen, Edm. Nyst en G. Waage.

Na de opening krijgt Pater **Schmitz S. J.** het woord.

P. Schmitz deelt mede, dat hij gedurende de laatste weken, begunstigd door het warme zomerweer, in 't park van het Ignatiuscollege te Valkenburg verschillende Phoridensoorten heeft gevangen, die nieuw zijn voor de fauna van Limburg en Nederland.

1. *Conicera schnittmanni* Schmitz, een der kleinste soorten van het genus, werd in beide geslachten aangetroffen.

2. *Triphleba (Pseudostenophora) crassinervis* Strobl, een ♂, 26. Aug. '37, mag wel een bijzonder gelukkige vondst genoemd worden, aangezien het ♂ dezer soort nog onbekend was. Strobl beschreef zijn exemplaar uit Stiermarken weliswaar als ♂, maar het is feitelijk een ♀ (zie Schmitz, Die von P. G. Strobl beschriebenen Phoridenarten, in: Ent. Meddelelser Vol. 14 1924 p. 217). Behalve deze holotype is alleen maar een ♀ bekend, dat uit het Saargebied afkomstig is.

3. *Megaselia* (s. str.) *latipalpis* Schmitz. Spr. heeft reeds lang een *Megaselia* ♀ in zijn collectie, dat van alle andere Europeesche soorten van het subgenus *Megaselia* s. str. door de eigenaardige vorm van 't achterlijfsuiteinde afwijkt. De terminalia (segment 7—10) vormen n.l. een donkerbruin gekleurden schijnbaar ongeleden en verhardden kegel. Volgens zijn overige kenmerken, afgezien van de niet verbreedde palpen, kan het wel het ♀ van *latipalpis* zijn, maar zeker was dit niet. Op 9 Aug. l.l. nu vond spr. dit diertje tegelijk met een *Megaselia latipalpis* ♂ in zijn net. Aan de samenhangigheid van de twee geslachten kan derhalve redelijker wijze niet meer getwijfeld worden. De verbreedde palpen van het ♂ zijn blijkbaar een secundair sexueel verschil.

Ook het totnogtoe onbekende wijfje van *Megaselia stigmatica* Schmitz is eindelijk gevonden, 12 Aug. l.l. Of het uiterst kleine diertje, dat nog geen 1 mm lengte bereikt, de enorm vergroote

abdominaalstigmata van het ♂ bezit, zou alleen door maceratie zeker uitgemaakt kunnen worden. Voorloopig bestaat het vermoeden, dat het niet het geval is.

De **Voorzitter** toont een insectendoosje, waarin door hem een aantal voorwerpen, de biologie van *Megachile* betreffende, is bijeengebracht. Deze bij maakt gangen o.a. in hout. Deze worden bekleed met bladstukjes. In de aldus bekleede gangen legt het wijfje haar eieren. Telkens wordt één ei en wat voedsel afgesloten door een dekseltje, gemaakt van bladstukjes. De heer **Waage** zegt, dat de larven, voor 't verpoppen, steeds zich met den kop richten naar den uitgang.

Hoe weten deze larven, waar de uitgang is? Sommige onderzoekers hebben gemeend, dat de larven zich oriënteren naar den kant, vanwaar de buitenlucht binnentreedt (**Nielsen**). De oplossing schijnt te zijn, dat de larven bij haar verpoping de richting voor het keeren van den kop naar den nestingang in den convex-concaven vorm van den scheidingswand der cellen vinden. (**Haverhorst**). In de Lev. Natuur, Jaarg. XLII, Afl. 2, komt een aardig artikel voor van den heer **Walrecht** over dit onderwerp, waarnaar we de belangstellenden verwijzen.

Op de vraag, hoe de dieren, die uit de eerst gelegde eieren komen en dus eerder hun metamorfose afsluiten, uit den gang kunnen komen, waarin de later ontwikkelde stadia nog liggen, antwoordt spr. 't volgende. Sommigen meenden, dat de meer naar den uitgang liggende dieren zich onder invloed van meerdere zuurstoftoetreding sneller ontwikkelen, dan de eerder ontstane dieren, achterin den gang. Fabre meent opgemerkt te hebben, dat uit de eerst gelegde eieren ♀♀, uit de meer naar den uitgang liggende, dus later gelegde eieren, ♂♂ komen. Deze nu hebben een korteren ontwikkelingstijd nodig en kunnen dus reeds uit zijn, als de ♀♀ uitkomen.

De heer **Mommers** zegt, dat hij 't bouwen van zoo'n gang heeft waargenomen in een eenigszins vermolmden appeltak. Hij heeft zich er over verwonderd, hoe snel dit in zijn werk gaat en hij vraagt zich af, of er inderdaad zoo veel tijdverschil is tusschen de momenten, dat 't eerste en laatste ei wordt gelegd.

De heer **Beckers** toont een exemplaar van *Ergates faber* L. Deze groote kever werd door den Burgemeester van Elsloo, den heer Eussen, gevangen, 's avonds om half tien op 15 Aug. l.l. te Elsloo. Deze kever is nieuw voor de Nederlandsche fauna! In Midden- en Zuid Europa komt het dier op verschillende pijnboomsoorten voor en schijnt gewoon te zijn in Les Landes op Pinus maritima. De Noordelijkste vindplaats is Stora Karlsö bij Gottland.

De **Voorzitter** toont een gal op een braamtakje, verwerkt door *Diastrophus rubi*. De heer **Waage** zegt, dat van Zimmerman in 1936 een publicatie is verschenen, *) waarin deze onderzoeker mededeelt, dat hij in knoppen van planten, door galverwekkende insecten aangetast, een hoog auxinegehalte heeft aangetroffen. Dit wekt 't vermoeden,